

Lilian Zøllner

*Definitioner
på
selvmordsadfærd
og
selvskade*

*Faktaserien nr. 1 2002
Center for Selvmordsforskning*

Faktaserien

Nr. 1

© Forfatteren og Center for Selvmordsforskning
Odense, 2002

Det er tilladt at citere, kopiere m.v. fra dette hæfte
med tydelig kildehenvisning

Udgivet af
Center for Selvmordsforskning
Søndergade 17
5000 Odense C
Tel: (+45) 66 13 88 11
Fax: (+45) 65 90 81 74
E-mail: info@selvmordsforskning.dk
Hjemmeside: www.selvmordsforskning.dk

3. udgave, 1. oplag, oktober 2003

ISBN: 87-90291-23-9

Indhold

Forord	5
1. Definitioner	7
2. Hverdagssprogets etiske dimension	12
3. Ethiske principper	14
4. Kulturelle aspekter	16
5. Litteratur	18
6. Hvor henvender man sig?	19

Forord

Dette hæfte er det første i en række hæfter om fakta og forskning vedrørende selvmordstanker og selvmordsadfærd. Hensigten med hæfterne er at formidle viden som grundlag for forebyggelse. Målgruppen er derfor alle, der enten i uddannelsesforløb eller i forbindelse med deres arbejde kommer i kontakt med selvmordstruede mennesker.

Det foreliggende hæfte omhandler definitioner på selvmordsadfærd og selvskade. En række andre begreber som fx aktiv og passiv dødshjælp er inden for de seneste år indgået i den offentlige debat om hjælp til lidende og uafvendeligt døende. I dette hæfte belyses begreberne ud fra de etiske principper, der ligger til grund for det selvmordsforebyggende arbejde i Danmark.

Det er ambitionen at beskrive emnet på en sådan måde, at alle med interesse for forebyggelse af selvmordsadfærd kan få udbytte af læsningen. For de, som ønsker at foretage videre studier, findes bagest en litteraturliste, som både rummer anvendt litteratur og forslag til yderligere litteratur.

I 3. udgave af dette faktahæfte er der foretaget en mindre sproglig og indholdsmæssig revision.

Februar 2002
Lilian Zøllner

1. Definitioner

Hverdagssproget

Sproget er en grundlæggende faktor i menneskets tilværelse, og i kraft af sproget forholder vi os til den verden, vi lever i. Hverdagens uformaliserede, naturlige sprog indeholder en tydning af den menneskelige tilværelse, sådan som den udspiller sig i den enkeltes kultur.

Hverdagssproget indeholder en etisk og moralsk dimension. Gennem hverdagssproget får vi indblik i overvejelserne om det gode liv med og for den anden. Hvilke etiske principper skal veje tungere end andre? Hvem er den svage part, og hvilke hensyn skal prioriteres før andre? Og gennem hverdagssproget får vi indblik i, hvad et givet samfund på en given tid har anset for at være rigtigt og forkert, sandt og falsk, godt og ondt. Vi forsøger nemlig med hverdagssproget at sætte ord på vore valg og vore handlinger, kort sagt vor måde at være til på eller vor måde at leve eller dø på.

Et begreb i hverdagssproget, som vedrører døden, er begrebet selvmord. Hvad betyder det? Hvad knytter det an til? Hvilke vurderinger ligger implicit i begrebet? Hvilke etiske principper ligger til grund for vurderingerne?

Definitionen af begrebet selvmord

Begrebet selvmord defineres i Ordbog over det danske Sprog som en "*handling, hvorved man forsætlig berøver sig selv livet*".

Selve denne gamle danske definition indeholder en moralsk vurdering. At berøve nogen noget er forkert – også selv om det er én selv, der berøves. Denne vurdering skærpes yderligere ved, at

der er tale om forsætlighed dvs. at handlingen ikke er et hændeligt uheld eller er sket ved en fejl. Tværtimod er der tale om, at handlingen er sket med en bestemt hensigt.

Endvidere ligger implicit i definitionen, at livet er noget værd, at det er noget værdifuldt, der frarøves eller fratages én – og det uanset hvilken form for liv der er tale om. Definitionen indeholder ikke en vurdering af, om livet for den enkelte kan forekomme at være så lidelsesfyldt, meningsløst eller håbløst, at det ikke synes værd at leve.

Denne definitions moralske stillingtagen til selvmord kan sættes over for vor tids sprog, hvilket muliggør en nutidig moralsk og etisk vurdering.

Talesprogets moralske vurdering

Selv mord består af to sammensatte begreber. Første del af begrebet – selv – angiver, at mordet ikke begås af en udefrakommen de eller af en myndighed, men at det er den enkelte selv, som har iværksat og gennemført handlingen.

Anden del af begrebet – mord - angiver, at der er tale om en handling, som fratager mennesket livet. Endvidere angiver begrebet, at handlingen er tilsigtet og måske endog grundigt planlagt. Begrebet mord er absolut negativt ladet både i den danske kultur, men også i andre kulturer, og i langt de fleste lande er mord forbundet med hårde straffe. I nogle lande anses mordet på én selv for at være en kriminel handling og er som følge heraf forbundet med alvorlige sanktioner af social art.

Hverdagssproget udtrykker menneskelivets grundlag

Indledningsvis er der med andre ord tale om, at begrebet selvmord fokuserer på selve handlingen. Men udover handlingen indeholder begrebet langt mere. Der er tale om liv og død – et før og et efter. Liv og død er to modsatrettede begreber, som

ikke lader sig gradbøje, men som i stedet angiver, at der er noget, vi som mennesker ikke kan forfine, udviske eller beherske. Det er noget, der er absolut og uigenkaldeligt – noget som ikke kan ændres. Hverdagssproget udtrykker dette omkring livets begyndelse og om livets afslutning: man kan ikke være lidt gravid eller lidt død. Enten er man gravid, eller også er man det ikke. Enten er man død, eller også er man i live. Derimod kan man være døende, idet dette er en proces. Man kan ikke begå mord på sig selv og forblive i live.

Selv mord knytter an til spørgsmål, som vedrører mennesket

Yderligere sætter begrebet selvmord fokus på, at selve handlingen og de spørgsmål, som handlingen knytter an til, vedrører *mennesket*. Overvejelser af eksistentiel art hører mennesket og ikke dyrene til. Menneskene har i sig evnen til at tænke over ret og uret, sandt og falsk, godt og ondt. Mennesket adskiller sig fra dyrene ved at kunne foretage et etisk valg på baggrund af en analyse og ved at kunne sætte ord på valget. Deraf følger også, at definitionen af begrebet selvmord kan tage sig forskelligt ud afhængig af, hvem der definerer, og i hvilken sammenhæng definitionen finder sted.

De spørgsmål af eksistentiel art, som udspringer af begrebet selvmord, er bl.a.: Hvad er meningen med livet? Hvad er meningen med mit liv? Hvordan ser jeg mit liv i sammenhæng med andres liv? Formår jeg at række ud over mig selv og indgå i sammenhæng med andre? Hvilke forhold medfører, at livet tager sig ud, som det gør? Hvilke forhold er til at ændre, og hvilke grundvilkår er jeg nødt til at bøje mig for? Hvilke forhold fører til, at et menneske tager sit eget liv? Mange flere spørgsmål trænger sig på og kan besvares af mennesker med vidt forskellig faglig baggrund: lægen, præsten, sociologen, antropologen, etnologen, biologen, juristen, filosofen, poeten, politikerne og embedsmanden.

WHO's definition af selvmord og selvmordsforsøg

WHO anvender en definition af begrebet, som i sig ikke rummer en etisk stillingtagen til, om handlingen er rigtig eller forkert, god eller ond. Der er snarere tale om en værdineutral forklaring på, hvori handlingen består, hvilken effekt handlingen har samt formålet med handlingen.

Selvmord er ifølge WHO's definition en *handling med dødelig udgang, som afdøde, med viden eller forventning om et dødeligt udfald, havde foranstaltet og gennemført med det formål at fremkalde de af den afdøde ønskede forandringer.*

WHO's definition indebærer, at mennesket har haft et formål med sin handling, nemlig at dø. Men selve det at begå selvmord er ikke værdineutralt set i et samfundsperspektiv, men tværtimod omgærdet af en lang række etiske overvejelser. Dette bliver tydeligt, hvis man anvender andre begreber for menneskets ønske om at ville dø samt dets handlinger i forbindelse hermed.

WHO's definition af selvmordsforsøg

Er følgende: *En handling uden dødelig udgang, hvor en person med vilje indtager en overdosis medicin eller lignende – eller udviser anden ikke-vanemæssig adfærd, der vil være skadevoldende, hvis andre ikke griber ind, og hvor hensigten har været at fremme vedkommendes ønskede forandringer via handlingens forventede konsekvenser.*

Der er tale om en værdineutral definition, som kan accepteres på tværs af kulturer, religioner og ideologier. Det enkelte lands hverdagsprog giver så mulighed for at afspejle samfundets prioritering af etiske principper, holdninger og værdier, når det gælder selvmord og selvmordsforsøg.

Definition af selvskade

I forbindelse med det europæiske projekt "Child and Adolescent Selfharm in Europe" (The CASE Study) er følgende definition af begrebet selvskade udarbejdet:

En handling uden dødelig udgang, hvor en person med vilje foretog sig en eller flere af følgende ting:

- 1. tog initiativ til handling (fx snitte sig selv, springe fra højde), med den hensigt at skade sig selv*
- 2. indtog et stof udover den foreskrevne eller generelt anbefalede terapeutiske dosis*
- 3. indtog et afslappende (recreational) eller ulovligt stof, som en handling, personen anså for at ville være selvskadende*
- 4. indtog et ikke-indtageligt objekt eller stof*

Det fremgår af definitionen, at selvskade er en bredere kategori end selvmord og selvmordsforsøg. Bevidst selvskade indebærer en intention om at skade sig selv, men ikke nødvendigvis et ønske om at dø. Selvskade kan variere meget i alvorlighedsgrad, lige fra at drikke store mængder alkohol til at skære i sig selv.

2. Hverdags sprogets etiske dimension

Hverdags sproget søger at give os muligheder for at indgå i debatter om, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt ved livets indgang og ved livets udgang. Debatten om indførelse af abort viste i sin tid dette meget tydeligt. Ved brugen af begrebet *fosterdrab* tilkendegav man, at handlingen ansås for at være forkert. Hensynet til barnets liv skulle prioriteres højere end hensynet til moderen. Begrebet *svangerskabsafbrydelse* angav, at hensynet til moderen vejede tungere. Der er tale om samme handling, nemlig at liv afsluttes, men sproget tydeliggør samfundets prioritering af hvilke etiske principper, der bør veje tungest, og hvad der er rigtigt og forkert. Som bekendt anvendes det helt neutrale begreb *abort* i dag, men bagved ligger vægten på hensynet til moderen.

På samme måde som begreberne svangerskabsafbrydelse, fosterfordrivelse og abort afspejler et samfunds etiske overvejelser og stillingtagen til, hvad der anses for rigtigt og forkert, godt og ondt ved livets begyndelse, fortæller dagliglivets sprog os, hvad der anses for at være rigtigt og forkert, når det drejer sig om livets afslutning.

Begrebet dødshjælp

Begrebet dødshjælp er i modsætning til selvmord positivt ladet. Begrebet dødshjælp omfatter menneskets ønske om at ville dø samt dets handlinger i denne forbindelse. Som begrebet udtrykker, drejer det sig om *hjælp til at dø* - en hjælp, som er udsprunget af den medicinske udviklings muligheder for at udsætte døden. Her skelnes mellem aktiv og passiv dødshjælp, og spørgsmålet om, hvad der er tilladt, og hvad der er forbudt, belyses og besvares ud fra de samme etiske overvejelser som selvmordet.

Passiv dødshjælp

Begrebet passiv dødshjælp anvendes om de tilfælde, hvor lægen ikke aktivt griber ind, når patienten er uafvendeligt døende. Det er tilladt i Danmark, idet man i 1992 ved en ændring i lægeloven lovfæstede den praksis, som havde udviklet sig i takt med tiden. Læger bør ifølge loven ikke igangsætte udsigtsløs behandling, og lægeloven anerkender, at dødstidspunktet kan fremskyndes ved anvendelse af smertestillende medicin.

Aktiv dødshjælp

Aktiv dødshjælp vil i praksis sige, at det er lægen, som aktivt griber ind på begæring fra patienten med det formål at afslutte dennes liv. Aktiv dødshjælp er ikke tilladt i Danmark, men debatteres til stadighed.

Assisteret selvmord

Udsagnet assisteret selvmord er med stigende hyppighed blevet anvendt i medierne inden for de seneste år. Udsagnet er dybest set et udtryk for det samme som aktiv dødshjælp, nemlig et ønske fra det enkelte menneske om hjælp eller assistance til at dø. Det er værd at bemærke, at man anvender begrebet selvmord i stedet for dødshjælp, og debatten om brugen af disse begreber trænger sig på. Årsagen hertil er en lang række sager, som omtales i medierne. Medierne anvender ofte udtrykket assisteret selvmord, idet den enkelte ikke selv er i stand til at udføre handlingen. Det er i stedet en anden person (fx et familiemedlem), der skal udføre handlingen for én.

I Danmark har Det Ethiske Råd i flere sammenhænge taget debatten om aktiv og passiv dødshjælp op. De etiske principper brydes i denne debat mod hinanden, men grundlaget for afstanden til aktiv dødshjælp, assisteret dødshjælp og selvmord skal findes i de samme principper, der så prioriteres forskelligt.

3. Ethiske principper

De etiske principper, som indgår i overvejelserne om livets afslutning, er følgende:

Princippet om autonomi

Princippet om autonomi – dvs. retten til at bestemme over sit eget liv og sine egne handlinger efter den plan, man selv har valgt. Princippet indebærer en pligt til at respektere det enkelte menneskes velovervejede valg, som er foretaget i overensstemmelse med religiøs overbevisning, samvittighed og værdier.

Princippet om menneskelivets ukrænkelighed

Princippet om menneskelivets ukrænkelighed indebærer, at man ikke må tilintetgøre det værd, som ethvert menneske har i kraft af selve det at være menneske. Der kan argumenteres for princippet om livets ukrænkelighed ud fra en religiøs forankring og ud fra mere verdslige overvejelser. Ud fra en religiøs forankring må livet betragtes som helligt og som et mysterium. Mennesket har ikke givet sig selv livet, men har fået det skænket som en gave. Derfor har det enkelte menneske (og samfundet) et ansvar for at forvalte dette liv på en sådan måde, at det ikke krænkes. Ud fra en verdslig tankegang anskues ethvert menneskes liv som et absolut gode. I vor kultur kommer menneskelivets ukrænkelighed til udtryk som en fælles folkelig moralsk opfattelse i form af et drabstabu, og derfor må livet ikke krænkes uanset omstændighederne.

Princippet om det enkelte menneskes værd

Princippet om det enkelte menneskes værd indebærer, at alle mennesker har et lige og uantasteligt værd. Mennesket har en værdi i sig selv, og bør altid og under alle omstændigheder be-

tragtes, som det vedkommende er, og ikke hvad vedkommende kan fysisk eller intellektuelt. Princippet om menneskets værd forbyder derfor også at vurdere mennesket ud fra sygdom, psykisk formåen, alder, samfundsklasse, politisk gruppe, race og køn.

Lidelsesprincippet

Princippet om at minimere lidelse – også kaldet lidelsesprincippet – bygger på, at mennesket ikke bør forårsage lidelse, da lidelse er af det onde. I stedet bør mennesket søge at afhjælpe andres lidelse eller befri andre for nød og lidelse – eller som det mindste vælge et alternativ, der indebærer, at man gør mindst skade.

Når det gælder selvmord, vejer princippet om det enkelte menneskes værd, princippet om at minimere lidelse og princippet om menneskets ukrænkelighed tungere end princippet om autonomi. Begrundelsen for denne vægtning af principperne skal søges i lyset af de grundvilkår, der er for vort liv. Den enkelte lever ikke udelukkende som et selvberørende menneske. I stedet er vi henvist til hinanden, vi har noget af et andet menneskes liv i vor hånd, vi lever i gensidig afhængighed. Vi kan fremme eller hæmme hinandens liv, andre mennesker kan være vor livslykke eller tragedie. Dette grundvilkår kan ikke ændres, og som følge heraf fremkommer fordringen om at tage vare på den andens liv, hvilket indebærer at forebygge selvmord og selvmordsforsøg.

4. Kulturelle aspekter

Selv mord, selvmordsforsøg og selvmordsforebyggelse må nødvendigvis anskues ud fra flere faglige og tværvideenskabelige synsvinkler – men også ud fra en kulturel synsvinkel. Vi lever i et samfund, hvor livstolkningerne er mangfoldige, hvor religioner brydes, og hvor begreber som forvirring, sårbarhed, håbløshed og meningsløshed hyppigt bliver anvendt.

Kulturelle normer

Hver enkelt kulturs hverdagsprog indeholder begreber om liv og død, om lidelse og håbløshed og om selvmord. Den enkelte kulturs hverdagsprog giver hvert menneske en forståelse af, hvad der i netop den kultur anses for at være rigtigt og forkert, godt og ondt. Et barn med anden etnisk baggrund i Danmark får gennem sit modersmål kulturens normer overleveret, og præsenteres måske først meget senere gennem det danske sprog for den danske kulturs moralopfattelse.

På tværs af religioner og ideologier er der universelle etiske principper. Respekten for liv er et af disse universelle etiske principper og nævnes også som følge deraf allerførst i Menneskerettighedskonventionen. Ethvert lands retsordning har et sæt strafferegler, som værner om livet, men side om side hermed findes regler, der tydeliggør, at princippet kan tolkes i lyset af sociale, religiøse, politiske og kulturelle faktorer. Lovene om dødsstraf i USA og Kina afspejler dette forhold.

Som nævnt ligger der i det danske hverdagsprog en holdning til selvmord, som understøtter al forebyggelse. Menneskelivet bør ikke krænkes, mennesket er noget værd i sig selv, og enhver skal forsøge at minimere lidelse.

I andre kulturer er det ikke blot hverdags sproget, som angiver, hvad man på et givet tidspunkt anser for at være rigtigt eller forkert, men også det juridiske sprog. Der kan være vedtaget love, som gør den, der forsøger at begå selvmord, til lovovertræder dvs. kriminel. Selvom et barn er født i Danmark, har anden etnisk baggrund og kender normerne her, kan bedsteforældre, forældre og andre familiemedlemmer udmærket gennem modersmålet påvirke børn og unge med hjemlandets menneskesyn, jura og prioritering af etiske principper. Samtidig skal den enkelte forholde sig til religionens syn på selvmord.

Sagt med andre ord kan sprogbrugen omkring selvmord og selvmordsforsøg være af en sådan art, at det kan være forbundet med store vanskeligheder at nå frem til en fælles forståelse af, hvordan man forholder sig til selvmord. Og dette er en udfordring i arbejdet med selvmordsforebyggelse.

Ved en afholdt international konference for selvmordsforebyggelse blev der fokuseret på dette aspekt. Selvdestruktive handlinger kan tolkes som udtryk for modstand mod de roller, som familierne pålægger én. Men modstanden kan omvendt også komme fra de roller, forældrene har i kraft af kulturen, således at et selvmordsforsøg kan føre en person ud i isolation grundet den skam, man har påført familien og hele slægten.

Begreberne skam og skyld er helt centrale begreber i religionerne verden over og må sammen med begrebet håb inddrages i det selvmordsforebyggende arbejde. En indgang kunne være at lytte til, hvordan hverdags sproget i den enkeltes kultur definerer selvmord.

5. Litteratur

Khan, Murad Moosa & Reza, Hashim (2000). The Pattern of Suicide in Pakistan. *Crisis*, 21/1, 31-35.

Lov nr. 351 af 14. maj 1992. *Lov om ændring af lægeloven*.

Jensen, Ole (1996). Aktiv dødshjælp i Danmark? *Dansk Teologisk Tidsskrift*, 59. årg., 50-61.

Løgstrup, K.E. (1983). *Den etiske fordring*. København: Gyldendal.

Løgstrup, K.E. (1978). *Skabelse og tilintetgørelse*. København: Gyldendal.

Zøllner, Lilian. *Om aktiv dødshjælp*. I: Aktiv dødshjælp- er der behov for nye regler? Det Ethiske Råd, 1995.

6. Hvor henvender man sig?

Lokalt

Familie og venner

Kolleger

Skolepsykolog

Sundhedsplejerske

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR)

Gratis kommunal rådgivning (jf. Serviceloven, kap.3 §§ 10-12)

Socialforvaltningen

Praktiserende læge

Lægevagten

Det nærmeste hospital

Præst

Nationalt

Livslinien 70 20 12 01

Linien 35 36 26 00

Sct. Nicolai Tjenesten 70 12 01 10

PsykiatriFondens TelefonRådgivning 39 25 25 25

TVÆRS-telefonrådgivningen 33 32 66 22

Børnetelefonen 35 55 55 55

Forældretelefonen 35 55 55 57

Ældresagen 33 96 86 86

Anonyme Alkoholikere 70 10 12 24

www.selvmordsforskning.dk

www.selvmordsforebyggelse.dk

www.livslinien.dk

www.efterladte.dk

Forebyggelsescentre

Fyns Amt

Center for Forebyggelse af Selvmordsadfærd

Tlf. 65 90 81 07, mandag-torsdag kl. 9.00-15.00, fredag kl. 9.00-12.00.

Professionelt behandlingstilbud om samtale, støtte og rådgivning til personer (over 15 år) med bopæl i Fyns Amt, som har forsøgt selvmord, og som ikke har behandlingstilbud andet sted. Personerne bedes henvende sig hurtigst muligt efter forsøget.

Hovedstadsområdet

Selvmondsforebyggelse på Psykoterapeutisk Ambulatorium

Tlf. 35 31 64 18, telefonen er åben i dagtimerne. Der kan lægges besked døgnet rundt.

Professionelt behandlingstilbud i hovedstadsområdet til personer over 18 år, som har forsøgt selvmord, har haft overvejelser herom eller på anden måde udvist selvmordsadfærd.

Storstrøms Amt

Center for Selvmordsforebyggelse

Tlf. 55 35 13 88, mandag-torsdag kl. 8.30-15.00, fredag kl. 8.30-11.30. Der henvises uden for telefontiden til Psykiatrisk Skadestue, Oringe på telefon 55 35 12 10.

Psykologisk behandlingstilbud til personer i Storstrøms Amt der har henvendt sig til somatisk/psykiatrisk skadestue eller

praktiserende læge efter forsøg på selvmord eller med svære overvejelser herom.

Århus Amt

Center for Selvmordsforebyggelse

Tlf. 77 89 38 30, mandag-torsdag kl. 8.00-15.30, fredag kl. 8.00-15.00. Telefonen besvares i øvrigt døgnet rundt, idet der uden for åbningstiden omstilles til Psykiatrisk Skadestue, Psykiatrisk Hospital i Risskov.

Professionelt behandlingstilbud til personer i Århus Amt, som enten har svære overvejelser om selvmord eller har forsøgt at tage sit eget liv.

Nordjyllands Amt

Center for Selvmordsforebyggelse

Tlf. 96 31 16 54, mandag-torsdag kl. 9.00-15.00, fredag kl. 9.00-12.00.

Professionelt behandlingstilbud til borgere, som har forsøgt selvmord eller har vedvarende selvmordstanker. Også pårørende og efterladte tilbydes hjælp og rådgivning af centrets personale.

Alle tilbudene er gratis

Læs mere om forebyggelsescentre samt rådgivnings- og informationsmuligheder på Center for Selvmordsforskning's hjemmeside:

<http://www.selvmordsforskning.dk/Web/Site/Menu2/Links>

I Faktaserien:

1. *Definitioner på selvmordsadfærd og selvskade (2002)*
Lilian Zøllner
2. *Unge selvmordsforsøg og selvmordstanker (2002)*
Lilian Zøllner
3. *Fra tabu til myte. Fakta om selvmordsadfærd (2002)*
Berit Sørensen
4. *Ældre menneskers selvmord (2002)*
Ole Varming
5. *Selvmordsforsøg i Fyns Amt – trends og tendenser (2002)*
Henrik Schiødt og Karin Andersen
6. *Signaler på selvmordsadfærd (2003)*
Pia Langhoff
7. *Selvmord i Danmark – rateudvikling for perioden 1990-1999 (2003)*
Erik Christiansen
8. *Alkoholmisbrug og selvmordsadfærd (2003)*
Iben Stephensen & Søren Møller
9. *Sæsonsvingninger i selvmordsadfærd (2003)*
Børge F. Jensen
10. *Ludomani og selvmordsadfærd (2003)*
Søren Møller
11. *Selvmordsprocessen (2004)*
Søren Møller & Iben Stephensen
12. *Arbejdsløshed og selvmordsadfærd (2004)*
Søren Møller & Iben Stephensen

Hele rækken af faktahæfter findes på centrets hjemmeside www.selvmordsforskning.dk under Litteratur → Publikationer → Faktahæfter.

Faktaserien

præsenterer studerende, kursister og andre med interesse for selvmordsforebyggelse for

- fakta om selvmord (antal og udvikling)*
- fakta om selvmordsforsøg (antal og udvikling)*
- korte forskningsbidrag*
- studiemateriale*

*Det er tilladt at citere fra **Faktaserien** med tydelig kildehenvisning*

***Faktaserien** kan rekvireres ved henvendelse til centret. Pris kr. 25,00*

***Center for Selvmordsforskning** er oprettet 1989 og har siden 1999 været en selvejende institution under Socialministeriet*

***Center for Selvmordsforskning** indgår i European Network on Suicide Prevention and Research under WHO*

***Center for Selvmordsforskning** varetager*

- forskning i selvmord og selvmordsforsøg*
- registrering af selvmordsforsøg*
- registrering af selvmord*
- vidensformidling*
- uddannelse*